

Fjerde næstformand (Morten Lange): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 199) findes i tidenden sp. 4754, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1951).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Erik Andersen (Fr.borg amt): Af betænkningen fremgår det, at hovedprincippet med forslaget til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser er tiltrådt af samtlige partier. Ministeren har stillet et ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget, og udvalget har stillet et ændringsforslag, som er tiltrådt af ministeren.

Tilbage står der uenighed om et enkelt punkt, nemlig vedrørende godtgørelsesordningen i lovforslagets § 12, stk. 1. Ifølge lovforslaget og i henhold til et flertal i udvalget, der fastholder bestemmelsen, skal der af statens midler ydes en særlig godtgørelse svarende til lærlingeløn til de elever, der deltager i forsøgsuddannelserne. Motivet for denne godtgørelsesordning har især været det, at man ønskede at få en socialt ligelig rekruttering af elever, og da man må forvente, at det klientel, der vil søge til erhvervsuddannelserne, er det samme klientel, der normalt ville søge den traditionelle lærlinguddannelse, finder flertallet i udvalget det nødvendigt at opretholde godtgørelsesordningen, hvis forslaget skal blive repræsentativt.

Bo Kristensen: Det er glædeligt, at vi endelig får løst en del af de 15-19-åriges problemer med hensyn til uddannelse. Vi i det konservative folkeparti har prioriteret det meget højt at få løst spørgsmålet om en sådan treleddet gymnasial overbygning; derfor finder vi det også meget væsentligt, at vi i fremtiden ikke vil møde det direkte problem, der hedder arbejdsdreng og arbejds pige.

Når man har gennemgået et basisår, vil man også dermed få en højere løn. Det er en af de ting, vi har været glade for at møde i udvalget, at organisationerne har gjort opmærksom på, at der netop vil være tale om, at der bliver udbetalt en højere løn efter basisåret, men det konservative folkeparti kan ikke være med til, at man gennemfører en ordning som den foreslåede med en direkte godtgørelse til basisårets elever. Det vil give et skel dybt ned igennem denne treleddede gymnasiale linje, og man vil ikke få mulighed for at vælge ud fra det uddannelsesmæssige, det bliver udelukkende et socialt spørgsmål. Det vil ikke give social balance, det vil ikke give mulighed for, at en dygtig ung fra et socialt beskedent familiemiljø får mulighed for den rigtige udvikling. Derfor må vi, som vi gør opmærksom på det i betænkningen, at hensyn til den sociale balance inden for den treleddede gymnasiale ordning, hvori den erhvervsfaglige grunduddannelse er den ene, henviser til lov nr. 262 af 4. juni 1970, hvor netop uddannelsesstøtte til unge vil blive givet efter, hvilken indtægt der er i familien.

Det vil for det første give mulighed for, at eleven står i en virkelig valgsituation og ikke udelukkende lader sig friste af, hvor han som 16-årig kan få penge, hvor han kan få en løn hurtigst muligt, men at han kan vælge, alene ud fra det uddannelsesmæssige.

Dette drejer sig ikke blot om de erhvervsfaglige grunduddannelser, men også om de to andre grene af den gymnasiale linje og overbygning. Bestemmelsen i § 12, stk. 1, vil betyde, at vi får en lavine sat i gang, hvor andre grupper vil komme og stille krav om at få en godtgørelsesordning, og da vi ikke finder der i de kommende år er plads til denne udvidelse af de offentlige udgifter, kan vi ikke støtte lovforslagets bestemmelse herom.

Generelt kan vi sige, at vi går ind for hele

[Bo Kristensen.]

betænkningen, idet vi dog anbefaler folketinget at stemme for ændringsforslag nr. 3, som er stillet af de konservative, de radikale og venstre.

Robert Christensen: Jeg tror nok, jeg sagde så meget pænt om dette lovforslag ved første behandling, at der ingen grund er til at gentage det. Jeg vil bare sige på venstres vegne, at vi er glade for de afklaringer og tilkendegivelser, vi har fået fra ministeren under udvalgsbehandlingen, og så ellers nøjes med at tale om det ændringsforslag, der er stillet af oppositionen.

Det er jo sådan, at vi på nuværende tidspunkt har 2 uddannelsesformer for de 16-19-årige, nemlig gymnasiet og den traditionelle lærlingeuddannelse. Vi giver løn til lærlingene, som jo udfører et erhvervsarbejde, mens gymnasiasterne henvises til en indtægtsbestemt uddannelsesstøtte. Nu laver vi forsøgsvis en tredje uddannelse, hvor lærlingene, om man må kalde dem sådan, skal gå på skole det første år og dermed ikke får nogen løn, og så gik lovforslaget ud på, at man for at få en ligestilling mellem lærlingene efter lærlingeloven og dem i forsøgsuddannelsen var nødt til at give disse elever en løn i basisåret.

Under udvalgsarbejdet har vi fået klaret af, at det ikke var nødvendigt, for det har vist sig, at de, der har gennemgået dette basisår, får en så meget større løn bagefter, at der deri omtrent ligger en ligestilling; ved lovforslaget skabte vi så en forskelsbehandling over for den del af ungdommen, der går i gymnasierne, og det har vi ikke ønsket. Det ser ikke ud til, at det er nødvendigt for at få tilgang til forsøgsuddannelserne, da der er mange, der står i kø for at komme ind, og vi ønsker, at alle unge i fremtiden skal være ligestillede og have uddannelsesstøtten det samme sted fra. Derfor anbefaler jeg på venstres vegne, at man stemmer for det af oppositionen stillede ændringsforslag.

Samuelson: Jeg sagde ved første behandling, at jeg syntes, det var et udmærket lovforslag, et lovforslag, som vi har trængt til meget længe. Jeg stillede mig tvivlende over for, om man kunne nå at blive færdig

med det i år, og det er da kun glædeligt, at det er lykkedes.

Jeg mener, det er et meget vigtigt skridt på vejen, vi tager med dette lovforslag, men jeg må som venstres og de konservatives ordfører sige, at selv om jeg principielt ikke er imod uddannelsesløn, mener jeg, det er et forkert tidspunkt at begynde på det. Der vil komme pres fra andre grupper, og pengene er jo ikke ligefrem rigelige for øjeblikket.

Derfor vil jeg anbefale, at man stemmer for det ændringsforslag, som venstre, de konservative og de radikale har stillet.

Må jeg så sige, at når vi nu får denne uddannelse i gang, er det meget vigtigt, at vi får fulgt det op, således at vi kan få fortsat den integration af de 16-19-åriges uddannelse, som kun ganske småt er kommet i gang, og dér vil jeg spørge undervisningsministeren, om han vil være villig til, at man virkelig får taget problematikken op nu om at få integrationen ført ud i livet.

Maigaard: Noget af det vigtigste i denne sag er at få disse forsøg i gang og få dem i gang nu. Det er vel nok forklaringen på lovforslagets hastige gang gennem tinget, at vi alle er klar over, at dette skal i gang og skal i gang nu.

Der kunne ellers nok være grund til at diskutere forskellige sider af lovforslaget, være skeptisk over for nogle af dem. Jeg er det over for forskellige vinkler af beløbsrammen, jeg er det over for problemerne omkring uddannelse af lærere, og jeg synes også, man har grund til at være skeptisk, når man overvejer muligheden for at koordinere basisuddannelsen med andendelen, dette at få praktiksteder frem i den rigtige rækkefølge og i tilstrækkeligt omfang.

Men det er i den 3 års periode, som vi nu skal lovgive for, små problemer, fordi det er så få, der skal uddannes efter forsøgsuddannelserne. Derfor synes jeg altså, at det er afgørende, at man kommer i gang, og at forslaget kører igennem, som det står.

Men det medfører, at jeg godt vil understrege, at når loven skal revideres igen, altså når forsøgsperioden udløber, så har vi ren tavle, så er der ikke noget, der er præjudiceret ved de løsninger, vi finder her; vi kan vælge helt frit og gøre tingene på den ene, på den anden eller på den tredje måde. Vi

[Maigaard.]

lægger os altså ikke fast nu, vi sætter et forsøg i gang, og vi bevarer retten til at revidere, når forsøgets første periode udløber i 1975-76.

Jeg synes, det ville være godt, hvis undervisningsministeren ville bekræfte, at denne opfattelse af tingene er rigtig.

Dette, at det er et forsøg, gør i øvrigt, at det er vigtigt, synes det mig, at folketinget får del i forsøgs erfaringerne og får mulighed for at følge den traditionelle lærlingeuddannelse. Der opstår jo forskellige problemer, når vi kører to former for uddannelse på det samme felt, og jeg synes derfor, det er vigtigt, at folketinget får del i forsøgs erfaringerne og også følger det traditionelle område.

Jeg synes derfor, vi må prøve at finde en egnet form for, at folketinget kan følge forsøgsuddannelserne, og jeg vil spørge ministeren, om han vil være med til at finde en sådan form, således at f. eks. folketingets uddannelsesudvalg løbende kunne følge forsøgene op til den næste reform i 1975-76.

Om ændringsforslag nr. 3 skal jeg sige dette, at det særprægede ved det lovforslag, vi gennemfører her, er, at vi har to uddannelser løbende på det samme område. Vi har en lærlingeuddannelse løbende, en traditionel uddannelse, hvor man får løn, og vi skal nu have forsøgsuddannelserne i gang i noget større omfang, end vi hidtil har set. Jeg synes, det er indlysende, at hvis man for den ene af de uddannelser, der kører nu, vælger statens uddannelsesstøtte som finansieringsform, altså vælger en form, hvor mange lønmodtageres børn ingen støtte vil få, sådan som statens uddannelsesstøtte jo er udformet, så er det helt klart, at dette forsøg ikke kan køre på en hensigtsmæssig og fornuftig måde. Når man har to parallelle løb, må man sørge for, at de finansieres på den samme måde, og jeg synes, det er rigtigt og rimeligt, at man gør det sådan, som ministeren har foreslået.

Hr. Robert Christensen siger så, at folk står i kø for at komme ind, vi behøver ikke at give dem løn for at få dem til at komme. Jeg synes, at hr. Robert Christensen skulle se på tallene for udbygningen; det er jo helt anderledes tal, vi skal ind i; der skal langt flere elever ind i denne uddannelse, og det, at man har elever nok, hvor det drejer sig

om ca. tusinde, kan ikke på nogen måde sandsynliggøre, at denne efterspørgsel kan holde, når vi kommer op i mange, mange tusinder.

Jeg synes i alt fald, at det er vigtigt, dette med finansieringen, for jeg tror, at forsøgene simpelt hen står og falder med, at man følger det, som ministeren har lagt op.

I de borgerlige partier har man været bange for, at dette skulle lede til studenterløn, formodentlig forstået sådan, at det drejer sig om løn til studenter. Jeg vil godt sige, at det vigtigste for os er, at man får løn i den periode, hvor den sociale udskillelse foregår, altså i de 12 første uddannelsesår; det er det vigtigste, og det er det højt prioriterede. Jeg er af den opfattelse, at det at indføre en egentlig studenterløn, altså løn for dem, der studerer efter det 12. år, ligger langt ude i prioritetsrækken, så jeg tror ikke, den borgerlige forskrækkelse ved dette behøver at være så farlig stor.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg vil gerne takke udvalget for dets både grundige, hurtige og velvillige behandling af lovforslaget og for udvalgets bidrag til den opnåede enighed om alle spørgsmålene, når bortses fra den særlige godtgørelsesordning, som jeg skal vende tilbage til om lidt.

Udvalgsbetænkningen indeholder en betydningfuld understregning af de almene fags tredobbelte funktion som støtte for den uddannelsessøgendes personlige udvikling, hans faglige uddannelse og hans kompetence til eventuelle videregående studier. Ikke mindst af hensyn til de almene fags sidstnævnte funktion er det vigtigt, at de indgår med et ensartet timetal i de forskellige forsøgsuddannelser, og spørgsmålet vil som lovet blive forelagt forsøgsrådet ud fra denne indstilling.

For så vidt angår forsøgsrådets sammensætning, takker jeg for udvalgets tilslutning til en udvidelse af rådet med 2 medlemmer med henblik på en pædagogisk repræsentation fra handelsskolerne og de tekniske skoler.

For så vidt angår ophævelse af aldersgrænsen for optagelse på kursus til handseksamen, og for så vidt angår etablering af en permanent rådgivning for de uddannelsessøgende forud for og under den faglige

[Undervisningsministeren.]

uddannelse, kan jeg vist nøjes med at hen- vise til de tilsagn, som jeg er refereret for i udvalgets betænkning.

Endelig vil jeg gerne tilkendegive, at det også er min opfattelse som efterlyst af et par af ordførerne, at alle bestemmelser i loven bør kunne tages op til fordomsfri overvejelse i forbindelse med lovens revision i 1975-76, og at dette i ganske særlig grad gælder byrdefordelingen vedrørende drifts- og anlægsudgifterne og for så vidt også den særlige godtgørelsesordning.

Jeg vil især over for hr. Maigaard fremhæ- ve, at regeringen som allerede nævnt i til- trædelseserklæringen har givet de erhvervs- faglige forsøgsuddannelser meget høj priori- tet. Det skyldes, at vi anser en gennemgri- bende reform af lærlingeuddannelsen for nødvendig og væsentlig, det skyldes endvi- dere, at vi ønsker, at alle unge får en uddan- nelse af 12 års varighed, så fænomenet ar- bejdsdrengene forsvinder, som hr. Bo Kristen- sen sagde det, og det skyldes endelig, at den almene studiekompetence, som disse uddan- nelser skal give de uddannelsessøgende, vil være et af de mest betydningsfulde bidrag til en demokratisering af adgangsvejene til de videregående uddannelser. Tydeligere tror jeg næsten ikke jeg kan understrege regeringens vilje til at tilvejebringe de for gennemførelsen af de erhvervsfaglige uddan- nelser nødvendige midler.

Hr. Maigaard spurgte endvidere, om jeg var parat til at gennemtænke en procedure, således at folketingets uddannelsesudvalg kunne få besked om resultaterne af forsø- gene; jeg vil gerne give tilsagn om, at udval- get løbende modtager de rapporter, der ud- arbejdes om forsøgsresultaterne.

Hr. Samuelsen spurgte, om jeg ville tage problematikken om integrationen af de 16- 19-åriges uddannelse op. Jeg er helt enig med hr. Samuelsen; jeg mener, at disse inte- grationsbestrebelse bør foretages sidelø- bende med forsøgene, og jeg mener, at det bliver en af de vigtigste opgaver for det planlægningsråd for alle uddannelser, som vi regner med at få nedsat her i sommer.

Vedrørende mindretallets ændringsforslag om, at den i § 12, stk. 1, omhandlede godt- gørelsesordning udgår, skal jeg henvise til lovforslagets bemærkninger og mine udtalel-

ser i fremsættelsestalen og under førstebe- handlingen herom.

Men jeg vil gerne sige, at jeg forstår me- get vel udvalgsmindretallets argumentation, og jeg har også respekt for den, men vi står for mig at se over for et valg imellem at skabe ligestilling enten i forhold til elevud- dannelserne eller i forhold til lærlingeuddan- nelserne. Og da vi må regne med, at rekrut- teringen til de erhvervsfaglige forsøgsuddan- nelser først og fremmest vil ske fra de samme grupper af unge, som er potentielle ansøgere til lærlingeuddannelserne, mener vi, man må vælge at skabe en ligestilling i for- hold til disse for at undgå den forvridding af forsøgsresultaterne, som ville fremkomme, hvis økonomiske forhold blev afgørende for valget imellem en forsøgsuddannelse og en lærlingeuddannelse.

En sådan forvridding ville være meget belastende for mulighederne for en realistisk evaluering af forsøgsresultaterne.

Afsmitningsrisikoen eller lavinen, som hr. Bo Kristensen kaldte det, i forhold til andre unge i elevuddannelser kan efter min mening imødegås med henvisning til, at der er tale om forsøg, og til dette forsøgsområdes helt specielle forhold. Jeg mener, at afsmit- ning umuliggøres næsten alene af størrelses- ordenen af de involverede beløb og den be- villingsmæssige situation. Den særlige godt- gørelsesordning er endvidere kun berammet for forsøgsperioden og kan naturligvis tages op til fornyet overvejelse, som jeg nævnte det før, allerede ved lovrevisionen i 1975-76.

Ud fra disse betragtninger må jeg anbe- fale tinget at stemme imod udvalgsmindre- talsændringsforslaget vedrørende § 12, stk. 1.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-3, ændringsforslag nr. 1, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 5, således ændret, og §§ 6-11

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 forkastedes med 81 stemmer mod 68.

§§ 12-17

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Morten Lange): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om uddannelse af husholdningslærere.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 190) findes i tidenden sp. 4728, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1945).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Tove Lindbo Larsen: Lovforslaget har været til grundig udvalgsbehandling, og ministeren har stillet 3 ændringsforslag, der går dels på optagelsesbetingelserne, dels på mødepligten på seminarierne. Hvad angår optagelsesbetingelserne, ændres de fra eksamenskrav til niveau, hvilket jeg finder er en god demokratisk ting. Niveauet vil naturligvis henvise til de teoretiske hovedfag: kemi, fysik og biologi, som er af væsentlig betydning for yderligere tilegnelse af stof på disse områder. Uddannelsen vil stadig være baseret på kundskaber af såvel praktisk som teoretisk karakter og af pædagogisk karakter.

Jeg vil gerne understrege, som jeg gjorde det ved første behandling, at uddannelsen vil give muligheder for et bredt arbejdsfelt for de færdiguddannede, ikke mindst efter den nye lovs gennemførelse. Jeg tænker her både på det ernæringsmæssige område, det husholdningstekniske og det forbrugeroplysende arbejde, hvilket vi må vente os en del af i fremtiden. Hertil kommer det rent pæ-

dagogiske, det undervisende for voksne, for unge og for børn, og jeg henviser her til ministerens medfølgende bemærkninger om folkeskolelovens kommende revision vedrørende faglæreres anvendelse og ansættelsesforhold.

Paragraffen om mødepligt vil det være naturligt at udforme i lighed med mødepligten for andre uddannelser.

Sluttelig vil jeg gerne give udtryk for tilfredshed med, at husholdningslærere hermed får en selvstændig lov. Jeg tror, at mange kan forstå betydningen heraf.

Med disse ord skal jeg på socialdemokratiets vegne anbefale at stemme for lovforslagets vedtagelse.

Gerda Møller: Selv om vi ikke gennem udvalgsarbejdet nåede frem til den fornyelse af husholdningslæreruddannelsen, som det konservative folkeparti kunne have ønsket sig, nemlig en basisuddannelse fælles for de beslægtede områder, således som vi var inde på under førstebehandlingen, med elementer, der kan lægges oven på, så den enkelte til enhver tid kan sammenstykke sin uddannelse efter sit behov, så mener jeg alligevel, at der er grund til at takke undervisningsministeren for en fordomsfri drøftelse i udvalget af de rejste spørgsmål og for de indrømmelser, ministeren har givet.

Når vi i mit parti er mere tilfreds med lovforslaget nu end ved førstebehandlingen, skyldes det ministerens indrømmelse på to efter vor mening væsentlige områder, først og fremmest den, at optagelsen på et seminarium ikke længere skal være betinget af bestemte eksaminer, men af, at ansøgerne har kundskaber på et nærmere fastsat niveau, som hovedregel HF, i bestemte fag efter ministerens nærmere bestemmelse. Vi lægger vægt på, at man herigennem nu vil kunne tilbyde uddannelsen som husholdningslærer til en videre kreds, altså også ældre, der har været ude af undervisningssystemet, når de blot stiller med de nødvendige forkundskaber, hvor de så end har erhvervet dem. Vi har også med tilfredshed noteret os ministerens bemærkning i skrivelse til udvalget af 10. maj om, at der, således som betingelserne nu er udformet, vil være gode muligheder for, at en del HF-elever med tilvalgsfag uden bestemt sigte vil kunne opfylde optagelsesbetingelserne, og at